

اشاره

یکی از همکاران، نوشته‌ای حاوی گزارش اقدام‌پژوهی و متن یک نمایش‌نامه را، که خود در کلاس اجرا کرده، برای انتشار در مجله فرستاده بود. در پاسخ ایشان مطلبی تهیه و ارسال کردیم. در عین حال به‌نظر رسید که می‌توان با حذف عنوان نامه و اندکی تغییر در متن، اصل آن مطلب را برای استفاده دیگر همکاران در مجله منتشر کرد. توجه شما را به آن جلب می‌کنیم.

رشد آموزش تاریخ

در یک گزارش اقدام‌پژوهی باید نکات زیر رعایت شود:

- بیان مسئله؛
- توصیف وضعیت موجود؛
- هدف از اقدام؛
- مراحل انجام اقدام؛
- گردآوری اطلاعات اولیه؛ مثلاً وضعیت نمرات دانش‌آموزان در درس تاریخ یا نتایج اجرای پرسش‌نامه نگرش‌سنج در مورد درس تاریخ؛
- تجزیه و تحلیل داده‌های اولیه؛ مثلاً اگر نتایج پرسش‌نامه نگرش‌سنج نشان داد که دانش‌آموزان در حد کمی به درس تاریخ علاقه نشان می‌دهند باید این امر مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.
- انتخاب شیوه‌ای متفاوت برای حل مسئله وضعیت موجود که می‌تواند مثلاً انتخاب یک نوع روش تدریس مانند روش تدریس ایفای نقش یا انتخاب شیوه برخورد با دانش‌آموزان از حالت رسمی به دوستانه باشد؛
- اجرای روش جدید در یک بازه زمانی مشخص؛
- گردآوری اطلاعات تازه پس از اجرای روش جدید؛
- تجزیه و تحلیل نتایج جدید و مقایسه آن با نتایج قبلی؛ مثلاً نشان داده شود که آیا روش جدید به‌صورت معناداری، از نظر آماری، به تغییر نمرات دانش‌آموزان منجر شده است و آیا در نگرش آن‌ها نسبت به درس تاریخ، در مقایسه با قبل، از

راهنمای تهیه گزارش اقدام‌پژوهی و نمایش‌نامه

گنج زری بود در این خاکدان
کو دو جهان را به جوی می‌شمرد
خبر درگذشت استاد **صادق آیینه‌وند**
در ۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۴ همگان را
حیرت‌زده و اندوهگین کرد. چهره
ماندگار تاریخ، دکتر صادق آیینه‌وند
(تولد ۱۳۳۰ - تویسرکان) دانش‌آموخته
رشته تاریخ اسلام از دانشگاه «القدیس
یوسف» لبنان و از استادان برجسته
دانشگاه تربیت مدرس و اخیراً رئیس
پژوهشگاه علوم انسانی بود.

دکتر آیینه‌وند در ۱۶ دی ماه ۱۳۹۲،
به‌عنوان رئیس پژوهشگاه علوم انسانی
و مطالعات فرهنگی منصوب شد، وی
همچنین به‌عنوان هیئت علمی نمونه
کشوری، چهره فرهیخته استان همدان
و چهره ماندگار سال ۱۳۸۵ انتخاب شده
بود. از وی حدود صد مقاله و بیست‌وسه
ترجمه و تألیف به یادگار مانده است.
آیینه‌وند همچنین استاد راهنمای
بیست‌وپنج پایان‌نامه دکتر و هفتادوپنج
پایان‌نامه کارشناسی ارشد بود.

از مسئولیت‌های او علاوه بر ریاست
پژوهشگاه علوم انسانی می‌توان به
مدیریت کل پژوهش و برنامه‌ریزی
فرهنگی، ریاست انجمن ایرانی تاریخ
و ریاست مرکز سیاست‌های علمی و
پژوهشی وزارت آموزش عالی اشاره کرد.
نیز در سال‌های ۶۳-۶۲ سمت رایزنی
فرهنگی ایران در سوریه را عهده‌دار بود.

دکتر آیینه‌وند، محقق ژرف و مورخی
صادق بود. وی اعماق تاریخ و ادب
ایران زمین را کلویده بود. نمونه‌ای از
فرزندان ممتاز و تربیت‌یافته ایران بود
که، بی‌گرافه‌گویی، تمام عمرش را صرف

نظر آماری تغییری به‌وجود آمده است.

- بیان مسائل و مشکلاتی که در حین انجام کار یا پس از آن پیش آمده است؛ همچنین امکاناتی که برای انجام این اقدام لازم بوده، از قبیل همکاری اولیای مدرسه و دانش‌آموزان، هزینه وسایل، مشکلات مربوط به تدوین یک نمایش‌نامه تاریخی و غیره؛
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها؛
- فهرست منابع.

بنابراین چنانچه علاقه‌مندید گزارشی از اقدام پژوهی خود را برای مجله رشد تاریخ ارسال فرمایید، در چارچوب فوق نسبت به تهیه گزارش اقدام نمایید. قسمت دوم گزارش شما، یعنی متن نمایش‌نامه، حاوی خلاصه‌هایی است که ممکن است برای دانش‌آموزان شما جذاب باشد. خود بهتر می‌دانید که نوشتن یک نمایش‌نامه تاریخی، علاوه بر اطلاعات تاریخی، نیازمند برخی مهارت‌ها و توانایی‌های هنری و ... نیز هست. اگر چه بنابر ادعای شما علاقه‌تان به روش‌های جایگزین در تدریس توانسته است دانش‌آموزانتان را به این درس علاقه‌مندتر کند اما برای انتقال این تجربیات به دیگر دبیران باید توجه داشته باشید که در این زمینه یا باید به کلیاتی اشاره کنید که مثلاً روش ایفای نقش چگونه است و مراحل اجرای آن چیست؟ یا نمایش‌نامه‌ای بنویسید که بتواند توسط دیگر دبیران نیز قابل اجرا باشد. همان‌طور که می‌دانید برخی از دبیران و دانش‌آموزان یا از نظر قوه تخیل و بازسازی وقایع تاریخی، ضعیف‌اند یا علاقه‌ای به آن نشان نمی‌دهند، در نتیجه، نمی‌توانند به خوبی از روش ایفای نقش استفاده کنند. از سوی دیگر شبیه‌سازی وقایع تاریخی گاهی نیازمند امکانات و وسایل آموزشی، توان هنری ویژه، وقت و مکان مناسب است که در همه مدارس و کلاس‌ها وجود ندارد. چنانچه بتوانید با همکاری دانش‌آموزانتان برای یکی از وقایع تاریخی متن نمایش‌نامه مناسبی را تدوین فرمایید خوشنود خواهیم شد که، در صورت تأیید هیئت تحریریه، آن را به نام شما و دانش‌آموزانتان در مجله به چاپ برسانیم. در این زمینه لازم است گفته شود که روش نمایشی یا ایفای نقش دارای مرحله‌ای است که مهم‌ترین آن‌ها عبارت است از:

۱. انتخاب موضوع نمایش؛
 ۲. تعیین داوطلبان اجرای نمایش شامل نویسندگان، بازیگران، کارگردان، صحنه‌پرداز، طراح لباس و گریم؛
 ۳. نوشته شدن متن نمایش و اصلاح و تنقیح آن در جمع داوطلبان و دبیر مربوط؛
 ۴. اصلاح نهایی متن؛ که در این زمینه می‌توان از برخی والدین یا نزدیکان دانش‌آموزان که با نمایش سروکار دارند کمک گرفت؛
 ۵. تمرین نمایش؛
 ۶. اجرای نمایش؛
 ۷. ارزیابی نمایش و گفت‌وگو با دانش‌آموزان؛
- ممکن است برخی اجراها و ایفای نقش‌ها به صورت مختصر و در قالب گفت‌وگوی دو نفره دانش‌آموزان داوطلب و با کمی تمرین هم قابل انجام باشد. مثلاً گفت‌وگوی امیرکبیر با مأمور قتلش حاج‌الدوله، گفت‌وگوی رضاشاه با مدرس درباره یکی از موضوعات سیاسی و کشوری، گفت‌وگوی امام حسین (ع) با حرّ، گفت‌وگوی سلطان حسین با محمود افغان و قس علیهذا.